

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita
accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum
notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum
Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 162. Vtrum Angelus cognoscat, componendo & diuidendo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

tur miraculo, assentiebatur diuinitati Christi, ac proinde nihil deerat, quo minus ab assensu miraculi ad assensum diuinitatis procederet per discursum formalem.

14. Probatur igitur alia via. Nam ad discursum formalem requiritur, vt intellectus in eo signo, in quo assentitur præmissis, non sufficienter videat illas vt connexas cum conclusione, ideoque non assentiat eodem actu; si autem videat vt connexas, & eatenus solum non assentiat eodem actu, quia debet mediare actus voluntatis, non est discursus formalis, ac determinatio illa proueniens ex actu voluntatis, non est per modum illationis, quæ debet esse in linea cognitionis, non in linea volitionis; sed angelus in eo signo, in quo assentitur miraculis Christi, & alijs signis coniecturalibus, sufficienter videt illa signa vt connexas, cum conclusione, & eatenus solum non assentitur conclusioni, quatenus debet mediare actus voluntatis; ergo dum procedit ad assensum conclusionis probabilis ex imperio voluntatis, non assentitur per discursum formalem, ac determinatio illa voluntaria non est illationis, neque in linea cognitionis, sed in linea volitionis.

15. Addo, quod circa hoc punctum potest fieri duplex quæstio, altera de re, altera de nomine. Quæstio de re est, vtrum angelus in eo signo, in quo videt miraculum Christi, vel aliud signum coniecturale, videat illud vt probabiliter connexum cum eo, cuius est signum, puta cum diuinitate Christi, vel cum secreto cordis, & eatenus solum non procedat ad assensum obiecti probabilis, quatenus requiritur determinatio ex parte voluntatis; & ad hanc quæstionem de re respondemus affirmatiue. Secunda quæstio de nomine est, vtrum hoc supposito, talis assensus debeat vocari discursus formalis, & respondemus negatiue. Sed vt dixi quæstio est de nomine, & parui momenti, in qua non est immorandum.

16. Potest tamen concedi, quod angelo competat discursus virtualis, qui definitur, *cognitio rei secundum se non nota in altera re*. Hoc discursu angelus cognoscit futura necessaria in causis, & alia, de quibus attulimus exempla. Per hunc discursum beati vident in Deo per visionem beatificam plura secundum se non nota. Hic discursus virtualis repugnat Deo, quia licet cognoscat effectus in causis, tamen cum ipsi effectus sint Deo noti per se, non cognoscit in causis obiectum secundum se non notum. Si tamen nomine discursus virtualis intelligamus cognitionem, per quam vnum cognoscimus in alio, quamuis sit secundum se notum, in hac acceptione impropria, in qua videtur discursus virtuale sumpsisse Arriaga, Deus discurret virtualiter, cum cognoscat effectus in causis.

17. Ad 1. & 2. Non sufficit ad discursum formalem, vt veritas per se non nota cognoscatur in veritate per se nota, sed debent co-

gnitiones distingui ita, vt vna inferatur ex alia. At verò angeli per eandem cognitionem cognoscunt veritates per se notas, & in ipsis veritates per se non notas, ideoque per discursum non formalem, sed virtuale, vt explicatum est.

18. Ad 3. Concedo, quod cum Dæmones assentiuntur alicui obiecto per iudicium, merè probabile, tale iudicium vt potè dependens ab imperio voluntatis, distinguitur à cognitione euidenti, qua cognoscunt signa, & probabilitatem talis obiecti independentier ab imperio voluntatis; sed nego, quod talis actus probabilis sit propriè discursiuus. Ratio est, quia ad discursum requiritur, vt vna notitia deducatur ex alia, & non sufficit, quod fiat, & imperetur post aliam. Cum verò intellectus dæmonis, postquam in signis cognouit euidenter probabile esse, quod Petrus peccabit, liberè credit, quod de facto peccabit, non infert peccatum ex probabilitate, sed ex cognitione de probabilitate procedit liberè ad iudicium probabiliter affirmans peccatum, adeoque non discurret propriè.

QVAESTIO CLXII.

Vtrum Angelus cognoscât, componendo, & diuidendo?

S. Th. q. 58. art. 4.

1. **V**idetur angelus etiam ea, quæ cognoscit euidenter, posse cognoscere componendo, ac diuidendo; primò quia tunc cognosceret componendo, ac diuidendo, quando prius natura diuersis conceptibus apprehenderet prædicatum, & subiectum, ac deinde prædicatum affirmaret, vel negaret de subiecto: sed potest angelus hoc pacto cognoscere etiam ea, quæ cognoscit euidenter; ergo. Probatur minor. Tunc enim angelus format de rebus conceptus diuersos, cum illas cognoscit per diuersas species; sed angelus aliquas res affirmabiles, aut negabiles cognoscit per diuersas species: licet enim habeat aliquas species repræsentantes plura obiecta, tamen non omnia obiecta cognoscit per vnâ speciem; ergo de aliquibus obiectis potest formare diuersos conceptus: sed potest de illis euidenter affirmare, quod in aliquo conueniunt, aut differunt, & potest de illis euidenter negare, quod sunt idem; ergo potest illa diuersis conceptibus apprehensa euidenter cognoscere, componendo, ac diuidendo.

2. Secundò, si dicatur, quod angelus potest etiam pluribus speciebus vti ad formandum de rebus vnum simplicem conceptum, affirmatiuum, aut negatiuum, contra est, tum quia ex Sancto Thoma non possumus plura cognoscere vnico actu, nisi quatenus per vnâ speciem repræsentantur: tum quia non possumus iudicare de distinctione conceptuum,

0002

nisi

nisi ex distinctione specierum; tum quia etiam homo posset pluribus speciebus uti ad res affirmandas, & negandas vno simplici actu, sine compositione, ac diuisione; tum quia angelus posset uti omnibus speciebus, quas habet, ad negandas de aliqua re omnes alias res mundi: quod est absurdum.

3. Tertiò videtur angelus eas saltem veritates supernaturales, vel naturales, quas cognoscit solum inuidenter, cognoscere per compositionem, ac diuisionem. Iudicium enim inuidenter est angelis voluntarium, & liberum: sed non potest velle iudicare de obiecto, nisi prius illud apprehenderit: ergo cum angelus iudicat inuidenter, prius apprehendit obiectum, ac proinde iudicat, componendo, vel diuidendo: e. g. angelus non potest velle per fidem credere inuidenter Deum esse Trinum, nisi prius apprehenderit Deum, & trinum.

4. Respondeo plures esse sententias. Primò Vasquez 1. par. disp. 223. docet angelum etiam multa, quæ cognoscit euidenter, cognoscere non posse sine compositione, aut diuisione. Censet igitur primò, quod omnia, quæ cognoscit euidenter, ut cum rebus naturalibus identificata, cognoscit conceptu simplici affirmatiuo, sine compositione, ac diuisione: e. g. simplici conceptu cognoscit hominem esse rationalem, risibilem &c. siquidem hæc omnia angelo representantur per vnicam speciem hominis, quæ representat hominem, cum omnibus prædicatis cum ipso identificatis. Secundò censet, quod omnes naturales proprietates, ac accidentia communia distincta, sed intrinseca rebus naturalibus, affirmat simplici conceptu sine compositione: siquidem angeli habeant vnam speciem representantem res naturales, non nudè sumptas, sed ut ornatas omnibus suis intrinsecis accidentibus, & proprietatibus naturalibus. Tertiò censet angelum accidentia supernaturalia rebus intrinseca non affirmare vnicò simplici conceptu, sed per compositionem. Nam accedens supernaturale cognoscit specie supernaturali, ac proinde realiter distincta à specie subiecti naturalis, puta hominis, vel Angeli. Quarto censet non omnes res mutuò extrinsecas cognoscere per vnicam speciem, ac proinde non semper illas cognoscere vno simplici conceptu sine compositione, ac diuisione.

5. Secunda sententia Suarij lib. 2. de angelis, cap. 32. num. 6. & 17. docet angelum ea omnia, quæ cognoscit euidenter, cognoscere vno simplici conceptu sine compositione, ac diuisione, ea autem, quæ cognoscit solum inuidenter, cognoscere per compositionem, ac diuisionem, & conferendo inuicem diuersos conceptus, sicut in nobis fieri solet.

6. Tertia sententia S. Thomæ hæc quæst. 58. art. 4. quam sequuntur ibi omnes Thomistæ, & in 2. dist. 3., nec non Agid. eadem 3. dist. 3. parte dist. quæst. 2. art. 3. & Durandus

ibidem, quæst. 3. docet sine limitatione angelum non componere, aut diuidere vquam in in sua cognitione affirmatiua, vel negatiua. Hanc autem opinionem Suar. lib. 2. de angelis, cap. 32. num. 5. fatetur esse communem, Theologorum, ac videtur desumpta ex S. Dion. qui cap. 7. de diuin nominibus dicit: *Virtus intellectualis angelorum respondet perspicaci diuinorum intellectu simpliciter.*

7. Dicendum primò: Angelus omnia, quæ cognoscit, cognoscit cognitione simplici sine compositione, ac diuisione.

Probatur primo ratione, quam affert Sanctus Thomas. Ex dictis enim quæst. 161. ideo angelus non discurret, quia cum habeat perfectam vim intellectiuam, cognoscit principia connexa cum conclusionibus ita perfecte, ut in eodem signo videat illa principia ut connexa cum conclusionibus, ideoque ad assentiendum conclusioni, non indiget ratiocinatione, sed vel eodem actu, quo assentitur principiis, assentitur conclusioni, si videat principia ut euidenter connexa cum conclusione, vel si videat principia ut solum probabiliter connexa cum conclusione, assentitur conclusioni sine illatione, solum intermedio actu voluntatis, ut explicatum est quæst. 161. num. 14. sed angelus quia habet perfectam vim intellectiuam, dum considerat aliquod subiectum, ita perfecte illud penetrat, ut videat, quænam prædicata illi conueniant, vel non conueniant: ergo non indiget compositione, ac diuisione, quia distinctis conceptibus apprehendat subiectum, & prædicatum, ac deinde illa componat, vel diuidat. Ex opposita ratione nos homines discurremus, ac componimus, & diuidimus. Nam quia propter nostrum imperfectum lumen intelligendi, in eo signo, in quo cognoscimus principia, non videmus illa ut connexa cum conclusionibus, indigemus discursu ratiocinatiuo ad conclusionem inferendam. Et quia eo conceptu, quò cognoscimus subiectum, non cognoscimus prædicatum, debemus prædicatum diuerso conceptu cognitum componere cum subiecto. Addit Sanctus Thomas, quod angelus licet intelligendo non componat, ac diuidat, intelligit compositionem, ac diuisionem enunciationum, & licet non discurret, neque ratiocinetur, intelligit discursus, & ratiocinationes syllogismorum, ac proinde intelligit composita simpliciter, sicut mobilia intelligit immobili, & materialia immaterialiter.

8. Probatur secundò, & magis explicatur, in quo consistat compositio, diuisio, & discursus. Compositio, ac diuisio consistunt in hoc, ut intellectus concipiat subiectum, & prædicatum diuersis conceptibus absolutis, ac mox prædicatum comparans cum subiecto, prædicatum, & subiectum ut cognita diuersis conceptibus, vel affirmando intellectualiter componat, vel negando intellectualiter diuidat. Discursus proprius, & formalis consistit in hoc, ut intellectus cognoscat præmissas absolute,

lute,

lutè; non videns illas vt connexas cum conclusione, ac mox illas comparans cum conclusione, videat principia vt connexa cum conclusione, & sic inferat conclusionem ex principiis. Ad compositionem ergo, & diuisionem requiruntur duo saltem signa naturæ. In primo signo prædicatum, & subiectum debent apprehendi diuersis conceptibus; in secundo signo prædicatum, & subiectum debent comparari, & vt cognita diuersis conceptibus debent vel affirmando componi, vel negando diuidi.

9. Proportionaliter ad discursum formalem requiruntur duo signa naturæ. In primo signo intellectus debet assentiri præmissis absolutè, non videns illas vt connexas cum conclusione. In secundo signo comparans præmissas cum conclusione, debet videre illas vt connexas cum conclusione, ac proinde videre debet conclusionem sequi ex principiis necessariò, vel probabiliter. Discursus igitur est, quo intellectus ab assensu absoluto principiorum procedit, ac veluti intellectualiter currit ad videndam consequentiam, qua conclusio ex principiis sequitur necessariò, vel solum probabiliter.

10. Hoc supposito, probatur, quod angelus non componat, neque diuidat. Ad compositionem enim, & diuisionem requiritur, vt intellectus prædicatum, & subiectum cognoscat diuersis conceptibus absolutis, ac mox illa comparans vt diuersis conceptibus cognita, vel componat, affirmando, vel diuidat, negando: ergo intellectus, qui propter suam perspicaciam prædicatum, & subiectum vno, & eodem conceptu cognoscit, illaque comparat, & affirmat, vel negat vt eodem conceptu cognita, propriè non componit, neque diuidit; sed intellectus angelicus, quia est intellectus perfectus, propter suam perspicaciam statim eodem actu considerat prædicatum, & subiectum, eaque comparat inter se, & affirmat, vel negat vt eodem conceptu cognita: ergo angelus intelligit, iudicat, affirmat, ac negat sine compositione, ac diuisione.

11. Addo, quod cum angelus euidenter affirmat, aut negat prædicatum de subiecto, tunc vno simplici actu cognoscit subiectum, & prædicatum, eaque comparat, & affirmat, vel negat. At cum ineuidenter solum prædicatum affirmat, vel negat de subiecto, tunc prius vno simplici actu apprehendit, & comparat prædicatum cum subiecto, sed ad illud affirmandum, vel negandum requiritur, vt intellectus determinetur ab actu voluntatis, ideoque affirmat, vel negat prædicatum de subiecto per actum distinctum, qui tamen non est compositiuis, neque diuisiuis, quia affirmat, aut negat prædicatum de subiecto vt cognitis vno simplici conceptu.

Ex opposita ratione intellectus humanus, quia habet imperfectam vim intelligendi, saltem regulariter in primo signo apprehendit prædicatum, & subiectum diuersis concepti-

bus: in secundo signo illa affirmat, & negat vt diuersis conceptibus cognita, ac proinde componendo, vel diuidendo.

12. Proportionaliter intellectus angelicus, quia est perfectus, propter suam perspicaciam cum cognoscit principia, in eodem signo videt, quo pacto ex iis sequatur conclusio euidenter, aut probabiliter, ac proinde ad id videndum, & ad assentiendum conclusioni, non indiget discursu, licet cum conclusio sequitur solum ineuidenter, indigeat actu voluntatis, vt explicatum est.

13. Addo, quod in hoc puncto quæstio de re est, vtrum angelus prædicatum, & subiectum cognoscat vno solum indiuisibili conceptu, an duobus. Si quis verò, hoc concessit, dicat, quod cum angelus prædicatum affirmat de subiecto ineuidenter, ac proinde per affirmationem distinctam ab illo primo conceptu, componat, ac diuidat, quia hunc posteriorem conceptum addit primò, erit quæstio de nomine, in qua non est immorandum. Existimo tamen non esse vocandam compositionem, ac diuisionem nisi illam, qua prædicatum affirmatur, aut negatur de subiecto vt cognito diuerso conceptu.

13. Ad 1. nego minorem, & maiorem probationis, ac dico, quod angelus potest pluribus speciebus vti ad cognoscenda plura obiecta vno simplici conceptu comparatiuo. Licet ergo alia sit species subiecti, alia species prædicati, potest angelus vti vtraque specie ad illa cognoscenda vno simplici conceptu comparatiuo, quo comparet prædicatum cum subiecto, & videns, quo pacto se habeant, prædicatum affirmet, aut neget de subiecto sine compositione, ac diuisione.

14. Ad 2. in quo proponuntur quatuor argumenta ad probandum, quod non potest angelus vti pluribus speciebus diuersorum obiectorum ad illa cognoscenda vno simplici conceptu, respondeo soluendo dicta argumenta.

Opponitur ergo primò auctoritas Sancti Thomæ.

Respondeo cum Suarez lib. 2. de angelis cap. 32. num. 14. quod Sanctus Thomas nunquam negauit angelos posse vti pluribus speciebus ad cognoscendum plura obiecta vno actu comparatiuo, imò id virtualiter concedit, dum asserit angelum vno conceptu negare vnum de quocumque alio, cum tamen doceat angelos non habere vnâ simplicem speciem omnium obiectorum.

15. Opponitur secundò, quod non sit alia regula ad iudicandum, quandonam angelus plura cognoscat per vnum, vel per plures conceptus, nisi dicendo, quod cum plura cognoscit per vnâ speciem, cognoscit per vnum conceptum, cum autem plura cognoscit per plures species, cognoscit per plures conceptus. Respondeo, negando hanc esse regulam. Regula ergo est voluntas angeli, qui potest vti speciebus, prout vult. Quando igitur vult considerare plura obiecta absolutè, & seorsim,

con-

considerat illa pluribus conceptibus, ac vnumquodque per vnam tantum speciem: cum verò vult considerare comparatiue, considerat vno tantum conceptu, sed per plures species, quibus vtitur ad illa obiecta inuicem comparanda.

16. Opponitur tertio, quod etiam homo posset vti pluribus speciebus ad plura obiecta, mutuò comparanda, sine compositione, ac diuisione. Respondeo primo aliquos concedere, quod sicut homo potest aliquando vno actu, quo cognoscit principia, videre illa vt connexa cum conclusione, & sic assentiri conclusioni sine discursu formali per solum discursum virtualem; sic aliquando potest vti pluribus speciebus ad illa comparatiue cognoscenda, & sic ad iudicandum de ijs sine formali compositione, ac diuisione. Addunt tamen id raro contingere, ac connaturalem modum humani intellectus esse, vt de veritatibus per se notis iudicet per compositionem, ac diuisionem; veritatibus per se non notis assentiat per discursum formalem.

Respondeo secundo, quod quia differentia angeli ab homine est, quod angelus est intellectiuius, homo rationalis, angelus intelligit in intellectu simplici sine compositione, ac diuisione, ac sine discursu, ac proinde potest vti pluribus speciebus ad cognoscenda plura obiecta vno simplici conceptu comparatiuo; homo non potest hoc pacto vti pluribus speciebus.

17. Opponitur quarto: sequeretur, quod angelus posset simul vti omnibus speciebus, quas habet, ad negandas distincte de aliqua re omnes alias res mundi.

Respondeo, negando consequentiam. Nam sicut ex dictis quaest. 160. angelus non potest simul cognoscere cuncta, quae potest cognoscere seorsim, ac successiue, sic non potest simul vti omnibus speciebus, quibus potest vti seorsim, ac successiue.

18. Dices: esto possit angelus vti pluribus speciebus ad cognoscenda plura obiecta vno conceptu comparatiuo, potest etiam vti pluribus speciebus ad cognoscenda plura obiecta pluribus conceptibus absolutis, ac in posteriori natura illa comparare inter se, & vnum de altero affirmare, vel negare; sed in hoc casu affirmabit, aut negabit per compositionem, ac diuisionem; siquidem affirmabit, aut negabit vnum de alio, vt cognitis diuersis conceptibus: ergo.

Respondeo, negando, quod possit angelus vti pluribus speciebus ad plura obiecta simul cognoscenda pluribus conceptibus absolutis, siquidem eo ipso vteretur pluribus speciebus ad cognoscenda plura vt plura sine ordine vnus ad aliud, quod repugnat intellectui angelico, vt dictum est quaest. 159. Vt igitur vtiatur pluribus speciebus ad cognoscenda plura obiecta pluribus conceptibus absolutis, debet illis vti seorsim, & successiue.

19. Ad 3. concedo, quod angelus, cum iudicat de rebus ineuidenter, iudicat voluntarie,

& liberè, ac proinde dependenter ab actu libero voluntatis, & ita, vt iudicium praesupponat praedicatum, & subiectum vt apprehensa. Sed dico, quod quia supponit illa vt apprehensa vno simplici conceptu comparatiuo, iudicat iudicio simplici, sine compositione, ac diuisione, vt explicatum est num. 9.

QVAESTIO CLXIII.

Vtrum in intellectu Angeli possit esse falsitas?

S. Tho. qu. 58. art. 3.

1. **V**idetur, quod in intellectu angeli nunquam possit esse falsitas, & error. Primo enim ex Aristotele 3. de anima t. 26. & 59. *intellectus semper est verus*; & ex S. Aug. lib. 83. quaest. quaest. 32. & 54. *nihil intelligitur, nisi verum*: sed angeli non cognoscunt, nisi intelligendo: ergo nunquam falluntur, & errant.

2. Secundo ex Aristotele lib. 1. Periherm. cap. 1. & 3. veritas, & falsitas reperiuntur solum in compositione, & diuisione: sed in intellectu angelico non datur compositio, ac diuio: ergo.

3. Respondeo, ponendo cum Sancto Thoma quatuor conclusiones. Prima conclusio est: angeli circa naturalia, quae non pendent à libero arbitrio, non errant, neque falluntur. Probatur: nam cognitio quidditatiua, & intuitiua, cum sit euidens, non potest esse falsa: sed angeli omnia naturalia cognoscunt quidditatiue, & intuitiue, ac proinde per proprias species, & euidenter: ergo. Probatur maior: nam cognitio quidditatiua est, per quam cognoscitur res prout est in se: ergo non potest esse falsa: siquidem falsitas cognitionis est, per quam res cognoscitur aliter, ac est. Ideo Aristoteles 9. metaph. t. 22. dicit, quod intelligendo quidditates simplices, non est falsitas. Cognitio intuitiua est, per quam intuemur rem existere: non possumus autem intueri existere id, quod non existit. Confirmatur: nam sensus non potest decipi circa proprium obiectum, vt docet Aristoteles 3. de Anima t. 26. sed ideò sensus decipi non potest circa proprium obiectum, quia cognoscit illud intuitiue: ergo angelus non potest decipi circa naturalia existentia, cum illa intuitiue cognoscat. Ex opposita ratione nos possumus decipi circa naturalia, cum illa non cognoscamus quidditatiue, & per species proprias, sed per accidentia, ac proinde saepe ineuidenter, & non intuitiue.

4. Secunda conclusio est: angeli mali circa supernaturalia possunt falli, & aliquando falluntur: & ex proportionali ratione falluntur circa secreta cordium, & circa futura contingentia pendentia à libero arbitrio.

Probatur: nam circa ea, quae non cognoscunt